

BUDAY ANIKÓ

A Pflégerin / Gondozónő

Sógornóm szeretett volna külföldön dolgozni a 90-es évek végén, 2000-es évek elején, mert itthon abban az időben nemigen akadt munka, jól fizető meg egyáltalán nem. Sokan keltek útra, ki Angliába, ki német nyelvterületen próbált szerencsét. Szakmája nagyon keresett volt bárhol külföldön, és mindent elkövetett, hogy kijusson. Sajnos azonban, mivel egyetlen idegen nyelvet sem beszélt, sorra kudarcot vallott a jelentkezéseivel. Nem sikerült kijutnia, majd csak évek múltán, egy magyar, kitelepített családhoz, ahol nem kellett az idegennyelv-tudás. Annál inkább nekem sikerült, akinek soha eszembe sem jutott, hogy külföldi munka után nézzek. Szakmám sem volt olyan, hogy én azon gondolkodhattam volna, hogy külföldön jobban érvényesülhetnék. Az egészségügyhöz semmi közöm nem volt, azon kívül, hogy a sógornóm orvos asszisztens volt. Ezzel szemben származásomból eredően jól beszélem a német nyelvet. Egyik ismerősünk egy nap azzal állított be, hogy Ausztriába, egy határhoz közeli faluba, idős házaspár mellé gondozónőt keresnek. Szaktudáshoz nem ragaszkodnak, de jól kell tudni németül beszélni, mert a gondozottakkal egyedül lesz a házban, akik természetesen nem beszélik a magyar nyelvet, és ezen kívül elsősorban az orvossal, gyógyszer-tárban, családtagokkal szoros kapcsolatot kell tartania. Nagy sajnálkozások közepette épp vissza akartuk mondani a felkínált állást, mondván, hogy a sógornóm nem beszéli a nyelvet, mikor éppen neki ötlött az eszébe, hogy Ő ugyan nem, de én beszélem a nyelvet, ergo, elvállalhatom a munkát. „Nézd – mondta –, szakmai végzettséget nem kérnek, nyelvtudást igen, jelenleg munka nélkül vagy, mi az akadályja annak, hogy elvállald?” Néztem rá döbbenet, elment az esze? Sem szakmám, sem gyakorlatom, sem tehetségem, sőt ingerenciám sincs arra, hogy én idős embereket ápoljak, főleg nem külföldön. Ekkor elkezdődött a győzködés: „Próbáld meg, mit veszíthetsz, leg-

feljebb, ha úgy érzed, hogy nem megy, nem bírod, otthagyd, hazajössz. Semmit nem veszíthetsz, úgyis munka nélkül vagy, a pénz is jól jönne” – agitált a sógornóm teljesen fellelkesülve attól, ha már ő nem, legalább én menjek külföldre dolgozni. Férjemre néztem, aki csendben ült, tanácstalanul nézett rám, de láttam rajta, hogy nem zárkózik el az ötlettől. Rendben, mondtam hősiesen, vállalom, de belülről nem voltam ilyen bátor. Távol a családtól, ez tőlem nagyon idegen volt. Mindig családban éltem, nekem lételemem a körülöttem lévő család biztonsága, de már kimondtam, hát legyen. Pár nap múlva fölkerelkedtem a nagy vállalkozásra. Úgy éreztem, háborúba megyek, szorongva, tele félelemmel, magány és elhagyatottság érzése volt a hátizsákom. Férjem vitt ki kocsival, hisz nem volt hosszú az út, két és fél óra alatt ott voltunk a családnál. Megérkezve egy kedves úr fogadott, akiről kiderült, hogy a házaspár keresztfia. Elmondta, mi a teendőm, bemutatott a házaspárnak, akik kedvesen mosolyogtak rám, én zavartan, ugyanolyan kedvesen próbáltam visszamosolyogni rájuk. Aztán a keresztfiuk elkészönt, és magunkra hagyott. A férjem toporgott még egy kicsit, nem tudta, mit tegyen, várta, hogy én mit mondok, megyek vissza, vagy maradok. Megsajnáltam, intettem neki, hogy induljon csak, én elleszek. Mikor kikísértem, a fülembé súgta: „Ha nem megy, nem bírod, azonnal jövök érted.” Az ő arcáról is a bizonytalanságot, ijedséget olvastam le, de már döntöttem, maradok. Így elindult a kocsival, azt hittem, a szívem megszakad. Legszívesebben utána szaladtam volna, hogy bocss, „vissza a babaruhát”, nem így gondoltam, megyek haza, ezt én mégsem akarom. De nem így történt. Férjem elment, én visszamentem a házba, és elkezdődött egy új szakasza az életemnek, amit akkor még nem tudtam, hogy hosszú, hosszú évekig tartó, pontosabban 18 évig tartó utazás veszi kezdetét. A házban aztán jobban körbenéztem. A bácsi aznap jött haza a kórházból. Tulajdonképpen hazaadták, hogy otthon halljon meg, utolsó napjait otthon tölthesse. A néni sajnos előrehaladott demenciában szenvedett, hol köztünk volt, hol valahol máshol járt, ki tudja, merre vezette beteg elméje. Szeren-

csémre nagyon szelíd volt, a demenciának nem az agresszív változatát élte át. Persze akkor erről még semmit nem tudtam, így hát leültem közéjük, és bemutatkoztam. Elmondtam, hogy ki vagyok, ha nekik is megfelel, én fogom őket ápolni, igyekeznem fogok a legjobb tudásomat adni stb. A bácsi figyelmesen hallgatott, majd Ő is mesélni kezdett, hogy Ők kicsodák, hogy nincs gyermekük, se rokonuk, csak a keresztfiuk, aki gondjukat viseli. Elmonda, hogy mit várnak el tőlem, majd kérte, hogy szeretne egy kicsit aludni, mert a mai nap nagyon kifárasztotta. Megértettem, és átmentem a szobámba kipakolni. Megtudtam, hogy az orvos és egy vöröskeresztes nővér jön másnap, akik elmondják a gondozás részét a munkámnak. A többi munka a ház rendben tartása, ágyneműcsere, mosás, vasalásból állt. Tulajdonképpen házvezetés és gondozás volt a feladatomból. Pakolás után benéztem hozzájuk, mind ketten békésen aludtak, így kimentem felfedezőútra a kertbe. Ez egy kicsit elterelte a figyelmemet, és nemcsak arra gondoltam, jól tettem-e, jó ötlet volt-e ebbe belevágni. Este megvacsoráztattam Őket, a nénit, aki tolókokocsiban ült, átvittem a hálószobába lefektetni. Szó nélkül csak nézett rám, de hagyta, hogy levetköztessem és ágyba tegyem. Visszamentem a nappaliba, ahol a bácsi betegágya volt felállítva, és még sokáig beszélgettünk a bácsival, egyre oldottabb hangulatban. Az éjszaka nagyon nehéz volt. A bácsinak erős fájdalmai voltak, a néni egész éjszaka a férjét hívta. Mindig együtt aludtak, csak mióta a bácsi ilyen beteg lett, azóta aludtak külön szobában, amit a néni nem értett meg. Így éjszaka rémülten kereste. Abból a szempontból jó volt, hogy így nem volt időm az önsajnálatra, nem volt időm végigbőgni az éjszakát. Másnap reggel megmosdattam, átpelelkáztam, felöltöttem a nénit, és átvittem férje mellé a nappaliba, az ablak előtti kényelmes foteljába. Majd a bácsit hoztam rendbe, beadtam nekik a kikészített gyógyszert, reggeliztünk, és én mentem a dolgomra. Főzőm nem kellett, azt minden nap hozta a keresztfia, tudniillik nekik egy jól menő éttermük és fogadójuk van a faluban, az ételt onnan kaptuk. Így nem kellett kapkodnom, volt bőven időm a házaspár gon-

dozására. Másnap találkoztam a háziorvossal és a nővérrel, akik pontosan elmondták, hogy gondozzam a bácsit és a nénit. Mivel szakmailag nem sok teendőm volt, így hamar belerázódtam a gondozási részébe is a munkámnak. Reggel: mosdatás, reggelizés, gyógyszerezés, a bácsit kiültetni az ágy szélére egy kicsit, ha olyan állapotban volt, ha nem, akkor marad a kétóránkénti forgatás, hogy ne legyen felfekvése, mert az nagy fájdalommal jár, és szinte lehetetlen teljesen rendbe hozni. Nagy nehezen ki tudtam ültetni az ágy szélére egy-egy órát, jól kitámasztva. Ez fontos volt, hogy elkerüljük a tüdőgyulladás lehetőségét is. A másik nehézség az volt, hogy szoba WC-re kellett ültetnem, nem volt hajlandó a pelenkába végezni a dolgát, a büszkesége és végtelen erős tartása miatt, hogy még a vég szélén is megtarthassa méltóságát, büszkeségét. Megértettem, és mélységesen átéreztem kiszolgáltatottságát. Igyekeztem minél természetesebben, minden cirkusz és ceremónia nélkül átsegíteni ezen a számára kínos tevékenységen. Ez számomra azzal járt, hogy ugyan nagyon sovány volt már szegény, de igen magas, csontos alkat, így vért izzadtam, mire ki- s beraktam, cibáltam az ágyból. Végül egy idő után belátta, arra sincs ereje, hogy megtartsa magát az ülőkén, elfogadta a pelenkát. Nagyon megrázta. Valamikor híres berepülőpilóta volt, büszke tartással, mindig fegyelmezett, összeszedett, karakteres férfinak ismerték. Ne bánkódjon, minden rendben van, amíg engem lát – próbáltam vigasztalni, s porba hullott önbecsülését valahogy összekaparni, visszaadni. Tekintete, amiből mélységes hála sugárzott felém, mindennél többet ért. Egy idő után Angyalkámnak hívtam, azt hiszem, sikerült körülöttük biztonságot, bizalmat, nyugalmat teremtenem. Néha haza tudtam jönni egy-egy hétre, ilyenkor az ottani vöröskereszttől járt ki hozzájuk nővér, de csak nappal, éjszakai műszakot a vöröskereszt nem vállal. Az éjszakát a rokonok osztották el egymás között, de nagyon megkönnyebbültek, mikor visszamentem. Ez arra jó volt, hogy látták, nem olyan könnyű és egyszerű ez a szolgálat. A nénival nem sok dolgom volt. Valóban csak ellátnom és tisztán tartanom kellett. Nagy ritkán volt csak közöttünk, rövid időre. Olyankor odaultettem a

bácsi ágyához, megfogták egymás kezét, és némán nézték egymást. Olyan szívszorító volt, hogy kimentem a szobából, mert majd megszakadt a szívem.

Karácsonykor is sikerült egy pár napra hazajönnöm, aminek nagyon örültem, végre kialudhattam magam, felszabadulhattam egy kicsit a nyomás alól, ami ezzel a munkával járt. Bár szívesebben írnék szolgálatot, mert ez az volt, nem munka. Ha csak munkának vettem volna, lehet, hogy ott is hagytam volna az egészszet. Itt értettem meg, hogy amit a nővérek tesznek embertársaikért betegségükben, az emberfeletti, szív és lélek nélkül nem megy. Karácsony napján felhívtam a keresztfiukat, hogy vannak a bácsiék. Nem jól, válaszolta, és az Angyalkát keresik. Talán pár napja van hátra, így mondta az orvos. Nem volt nyugtom, kocsiba ültünk a férjemmel, és visszavitt a házaspárhoz, hisz megígértem nekik, hogy vigyázok rájuk, ott leszek, mikor eljön az idő. Bár magam sem tudtam, hogy fogom végigvinni, még soha nem volt haldoklóval dolgom, halottat még soha életemben nem láttam közelről. Tudom magamról, hogy amit elkezdek, mint a bulldog, aki csontra harap, nem hagyom félbe, végigviszem, akárhogy is végződik. Na, az akárhogy is volt az érdekes. Beléptem a szobába, a bácsi csendben annyit mondott:

„Látod, megvártalak, Angyalkám!” Gombóc lett a torkomon a meghatottságtól, na meg az ijedségtől, ami hirtelen rám szakadt. A néni mintha megismert volna, egy másodpercig az volt az érzésem, hogy örül nekem, aztán megint homályba veszett a tekintete. Megpuszilgattam őket, a nénit előkészítettem a lefekvéshez, odavittem a bácsihoz, tudtam, hogy ez az utolsó, hogy élve láthatja. Nem sok reményt fűztem ahhoz, hogy ért is belőle valamit, de mikor visszamentem a szobába, hogy elvigyem lefektetni, döbbenet láttam, könnyes a szeme. Hihetetlen, az az ember, aki heteken keresztül egy teljesen másik dimenzióban élte az életét, erre a pár percre visszatért, és fájdalmas búcsút vett attól az embertől, akivel hetven évig boldog házasságban élt. Egyik sírásból ájultam a másikba, de tudtam, rám még egy nagyon nehéz feladat vár. Visszamentem, leültem a bácsi ágya

mellé, megfogtam a kezét, és elkezdtem mesélni. Magam sem tudom, hogy miért, csak úgy jött magától. Talán tudat alatt félttem, és ezzel próbáltam feloldani a félelmemet. Talán a bácsit nem akartam szó nélkül útjára engedni, nem tudom. Meséltem, meséltem hosszú perceken, órákon át. Már teljesen besötétedett, későre járt az idő, de még mindig meséltem, mindent, ami eszembe jutott. Simogattam a kezét, törölgettem a homlokát, próbáltam a magam tudatlan módján mindent elkövetni, hogy megkönnyítsem a bácsi utolsó óráit. Már nem forgattam, nem volt értelme, hagytam békében pihenni, csak a száját törölgettem vizes ruhával. A mesémnek is vége szakadt, csendben imádkoztam, hogy minél előbb túl legyen rajta szegény. Még egyszer-kétszer magához tért, majd egy utolsó hörgéssel elcsendesedett, szépen elment. Lelkét elvitték az angyalok. Láttam, ahogy egy élő, eleven testből elszáll a lélek, szó szerint egy utolsó lehelettel. Abban a pillanatban megváltozott, az arcszíne sárgás színről hamuszürkévé változott. A teste elernyed a kezeim között. Percekig döbbenten álltam, néztem azt a csodát, amint egy emberi lényből, egy élő, gondolkodó testből halott, élettelen emberi váz válik. Lassan felocsúdtam, rájöttem, hogy egyedül vagyok egy halottal egy üres házban, ha csak a nénit nem számolom. Hirtelen hideg lett a szobában, félelem tört rám, össze voltam zavarodva. Reszketve hívtam föl a keresztfiukat, hogy elmondjam, a bácsi elment. Azóta sokszor visszagondoltam arra, miért volt az, hogy félelemmel, rettegéssel töltött el egy olyan ember látványa a halála után, akinek percekkel előtte még a kezét fogtam, és semmiféle félelem nem volt bennem iránta, csak szeretet. Meghatározó lett életem további részében a házaspárral való találkozásom. Elvégeztem a szolgálathoz szükséges iskolát, és még 17 évig gondoztam az idős, kiszolgáltatott embereket, s, ha úgy hozta a sors, fogtam a haldokló ember kezét az utolsó óráikban. Akkor már Isten áldásának fogtam föl, kegyelmi állapotnak, hogy megbíztak bennem annyira, hogy életük legfontosabb, legintimebb perceit velük tölthessem. Erre a felfogásra a nevelt lányom vezetett rá, ki átélte a legfájdalmasabb dolgot a világon, édesanyja a kezei között halt meg.